

برخی ملاحظات آموزشی برای دانش آموزان بازمانده از تحصیل سایر گروه های استثنایی

(آسیب دیده بینایی، آسیب دیده شنوایی و معلول جسمی - حرکتی)

و چند معلولیتی

معاونت برنامه ریزی آموزشی و توان بخشی

۱۳۹۵

به استناد بند یک آیین نامه دوره اول متوسطه پیش حرفه ای مخاطبین این دوره علاوه بر دانش آموزان کم توان ذهنی و چند معلولیتی با کم توان ذهنی دانش آموزان بازمانده از تحصیل سایر گروه های استثنایی می توانند در این دوره ثبت نام نمایند لذا به منظور فراهم آوردن زمینه های لازم برای آموزش و پرورش این گروه از دانش آموزان (آسیب دیده بینایی ، آسیب دیده شنوایی و دانش آموزان جسمی حرکتی) و همچنین دانش آموزان چند معلولیتی در دوره اول متوسطه پیش حرفه ای مجموعه ای برای دبیران گرامی این دوره تدوین شده است. که ضمن تعاریف این گروه ها^۱ به برخی ملاحظات آموزشی که بایستی در فرآیند یاددهی - یادگیری این دانش آموزان مورد عنایت قرار گیرند، پرداخته شده است و شایسته است جهت تسهیل در امر آموزش مورد توجه دبیران محترم قرار گیرند.

لازم به ذکر است با توجه به تفاوت های فردی دانش آموزان ملاحظات آموزشی ارائه شده در مورد همه آن ها کاربرد یکسانی ندارد . و همکاران محترم می توانند بر اساس تجارب آموزشی خود از راهکارهای مناسب دیگری نیز استفاده نمایند .

^۱ در این جزوه واژه چند معلولیتی دانش آموزانی را شامل می شود که علاوه بر کم توانی ذهنی دارای یکی دیگر از معلولیت های آسیب دیده بینایی ، آسیب دیده شنوایی و مشکل جسمی - حرکتی می باشد.

تعریف دانش آموزان آسیب دیده بینایی (نابینا - کم بینا)

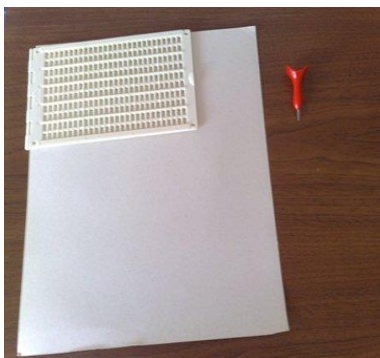
نابینا کسی است که بینایی او علی رغم برخورداری از امکانات پزشکی مانند عینک، در یک چشم یا هر دو چشم $\frac{20}{40}$ یا کمتر باشد. به عبارت دیگر آنچه را که با چشم عادی می توان در ۲۰۰ قدمی دید، فرد نابینا در ۲۰ قدمی یا نزدیکتر می بیند.

بسیاری از دانش آموزانی که به دلیل نقص بینایی قادر به استفاده از کتب معمولی در مدارس نیستند و از نظر آموزشی نابینا محسوب می گردند تا حدودی از قدرت بینایی برخوردارند. معمولاً میزان دید آن ها از $\frac{20}{40}$ بیشتر و از $\frac{20}{70}$ کمتر است و در زمره افراد کم بینا طبقه بندی می شوند.

ملاحظات خاص آموزشی در فرآیند یاددهی - یادگیری دانش آموزان آسیب دیده بینایی

برای آموزش افراد آسیب دیده بینایی از روش ها و وسایل خاصی مانند کتاب های بریل، کتب صوتی، کتب درشت خط، ذره بین، خط کش، گونیای برجسته، ماشین حساب گویا، ساعت گویا و ... استفاده می شود.

الفبا	علامت بریل	الفبا	علامت بریل
ا	⠁	ح	⠄
ب	⠃	ط	⠒
پ	⠒	ظ	⠒⠒
ت	⠒⠒	ث	⠒⠒⠒
ث	⠒⠒⠒	ج	⠒⠒⠒⠒
ج	⠒⠒⠒⠒	چ	⠒⠒⠒⠒⠒
د	⠒⠒⠒⠒⠒	ح	⠒⠒⠒⠒⠒⠒
ذ	⠒⠒⠒⠒⠒⠒	ط	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒
ر	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒	ظ	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒
ز	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒	ث	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒
س	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒	ج	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒
ش	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒	چ	⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒⠒

کاغذهای مخصوص بریل و لوح و قلم

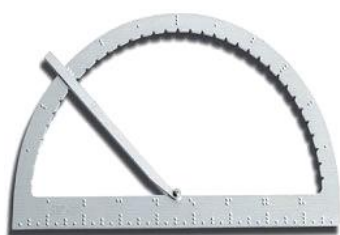
ماشین پرکینز

ماشین حساب گویا

ذره بین

گونیا و نقاله مناسب سازی شده

خط کش مناسب سازی شده

ساعت مچی گویا

در همین راستا گروه برنامه ریزی دوره متوسطه پیش حرفه ای علاوه بر مناسب سازی محتوا و چاپ کتاب های (تعلیمات دینی و قرآن، مهارت های اجتماعی - اقتصادی، ادبیات فارسی، ریاضی، علوم تجربی و بهداشت، هنر، زبان انگلیسی، تفکرو سبک زندگی) به بریل برای دانش آموزان آسیب دیده بینایی، در درس کار و فناوری که فعالیت های عملی آن زیاد است اقدام به تدوین راهنمای معلم کتاب کار و فناوری برای این گروه از دانش آموزان نموده است تا دبیران گرامی با بهره مندی از این راهنما، زمینه افزایش و ارتقای کیفی آموزش دانش آموزان را در این درس فراهم آورند.

در ذیل به برخی موارد که در آموزش دانش آموزان آسیب دیده بینایی باید مورد توجه قرار گیرد، اشاره می شود.

- از آنجایی که میزان زیادی از یادگیری دانش آموز آسیب دیده بینایی بر اساس شنوایی است، با وی مشخص و واضح صحبت کنید.
- با توجه به آن که افراد نابینا اطلاعات ودانش خود را عمدتاً از طریق شنیدن و لمس کردن کسب می نمایند، ضروری است که به هنگام آموزش تا حد امکان اشیاء و وسایل قابل لمس و بدون خطر را در اختیار آنان قرار دهید.
- وسایل کمک آموزشی خاص نابینایان را بشناسید و در آموزش از آنها استفاده کنید.
- قبل از انجام فعالیت ها، از تجربیات دانش آموز در آن زمینه ارزیابی به عمل آورید تا در صورت عدم توانایی وی، شرایط لازم را برای دست ورزی های اولیه با انواع ابزارهای ساده را ایجاد کنید. دانش آموز را قبل از شروع هر فعالیتی با ابزار، وسایل و ... آن آشنا کنید تا درک مفاهیم برای او آسان تر شود.
- نکات بهداشتی و ایمنی مربوط به مواد و وسایل را قبل از شروع هر فعالیتی به دانش آموز آموزش دهید.
- دانش آموزان را در گروه های دو یا چند نفری قرار دهید تا بتوانند با یکدیگر همکاری کنند.
- دانش آموزان را در تمامی فعالیت های آموزشی، بحث ها و سخنرانی ها شرکت دهید.
- در صورتی که دانش آموز به تنهایی قادر به انجام کاری نیست فعالیت را برای وی به شکل مشارکتی هماهنگ کنید و مسئولیت هایی را در حد توان برای وی در نظر بگیرید.

- سعی کنید یک مهارت را هربار به همان طریق و با استفاده از کلمات و مراحل یکسانی آموزش دهید.
- مراحل انجام یک فعالیت را برای دانش آموز شماره گذاری کنید .
- سعی کنید یک مهارت را در شرایط گوناگون به دانش آموزان آموزش دهید تا موجب بی علاقه‌گی او نسبت به یادگیری نشود. مانند پوست گرفتن خیار، سیب زمینی ، پرتقال
- زمان کافی برای تمرین و انجام فعالیت ها ، به دانش آموزان بدهید .
- چگونگی روند انجام کار را به دانش آموز بگویید تا بداند چقدر به اتمام کار نزدیک شده است.
- با بیان آنچه در اطرافش اتفاق می افتد او را در آگاهی از محیط کمک کنید.
- به نظم و ترتیب محیطی که دانش آموز در آن فعالیت می کند، اهمیت دهید .
- دانش آموزان را با محیط مدرسه آشنا کنید تا به استقلال برسند .
- در یادگیری هر مهارت دانش آموز مراحل زیر را طی می کند که در هنگام آموزش باید به آن توجه کنید :
- مهارت را با راهنمایی فیزیکی و کلامی مربی انجام می دهد .
- مهارت را با راهنمایی کلامی مربی انجام می دهد .
- مهارت را به طور مستقل انجام می دهد .
- مهارت را در شرایط جدید به کار می برد.
- برای آموزش فعالیت های عملی، در وهله اول خودتان فعالیت را با چشم بسته انجام دهید . این کار به شما کمک خواهد کرد تا بهترین روش آموزش به دانش آموز را ارزیابی کنید .
- هنگامی که چگونگی فعالیت جدیدی را به دانش آموز نشان می دهید، درک حرکات شما در صورتی برای او آسان تر خواهد بود که در پشت او قرار بگیرید. گاهی بهتر است دست هایتان را روی دست هایش بگذارید تا حرکات دست شما را بهتر درک کند .
- دانش آموز را به مستقل بودن تشویق کنید زیرا کمک زیاد ، فرصت یادگیری کارهای جاری را از او می گیرد.

- از باقی مانده ی بینایی دانش آموز بهترین استفاده را نمایید و سعی کنید فعالیت‌هایی را برای او در نظر بگیرید که باقی مانده ی بینایی او را به کار می‌گیرد.
- فعالیت‌هایی را برای دانش آموز ترتیب دهید تا در استفاده از دست‌ها و انگشتانش مهارت پیدا کند. زیرا او برای کسب اطلاع از دنیای اطراف به آن‌ها نیاز فراوانی دارد.
- بر استفاده از دست راهنما تأکید کنید. به عنوان نمونه با دست برتر آب را درون پارچ آب بریزد و با دست راهنما پرشدن پارچ آب را کنترل کند.
- نام انگشتان دست را برای او یادآوری کنید (شست، کوچک، اشاره و ...) و بر محافظت از دست‌ها و انگشتان تأکید نمایید.
- درمورد تشویق دانش‌آموزان از حرکات و اشاراتی چون به شانه یا به پشت زدن دانش‌آموز و یا تشکر زبانی استفاده کنید.
- دانش‌آموز دارای مشکل بینایی را تشویق کنید تا در کلاس به کمک بینایی خود برای برداشتن وسایل یا کسب اطلاعات حرکت کند و راه برود.
- گاهی شرایطی را برای آن‌ها ایجاد کنید تا به دانش‌آموزان دیگر کمک کنند. این امر موجب می‌شود تا در زمان دریافت کمک از دیگران عزت نفس آن‌ها پایین نیاید.
- از کلمات «اینجا» و «آنجا» خودداری کنید و از کلماتی مانند سمت چپ، راست و ... استفاده کنید. به یاد داشته باشید سمت چپ و راست او با شما متفاوت است.
- مواردی را که روی تخته سیاه نوشته‌اید برای دانش‌آموزان بخوانید و عکس‌ها را برای آنان توصیف کنید.
- خانواده و اطرافیان از مهم‌ترین عوامل پیشرفت فرد نابینا هستند. از طریق تشویق، حمایت و تفاهم متقابل، شخص نابینا می‌تواند به زندگی فعال و عادی خود ادامه دهد. اعمال ترحم و کمک‌های افراطی، موجب رکود و رخوت در آن‌ها می‌شود. از خانواده بخواهید با فرزند نابینای خود همان طوری برخورد کند که با سایر افراد خانواده برخورد می‌شود. باید به فرد نابینا مسئولیت داد و وظایفی را به او محول کرد.

برخی ملاحظات خاص در ارتباط با دانش آموزان نابینا

- اشیاء را به دست دانش آموزان بدهید .
- به جای استفاده از « این » و « آن » درباره آن ها توضیح دهید .
- دانش آموزان را با نام صدا کنید .
- نام فردی را که با دانش آموز نابینا صحبت می کند ، به او بگویید .
- به دانش آموز نابینا فرصت دهید تا برای رفتن از جایی به جای دیگر، بازوی شما را بگیرد و با هم قدم بزنید. در عبور از موانع ، او را راهنمایی کنید .
- از دانش آموزان نابینا بخواهید تا وسایل خود را در محل مخصوص خود قرار دهند تا پیدا کردن وسایل آسان باشد. از تغییر دادن جای اشیاء و وسایل نابینایان خودداری کنید .
- چنان که مطلبی به صورت بریل ، درشت خط و یا کتاب گویا در دسترس نیست آن مطلب را برای فرد نابینا و یا کم بینا بخوانید .
- دانش آموزان نابینا باید تناسب رنگ ها و جور کردن لباس ها را از نظر رنگ بیاموزند. به خانواده آموزش دهید با نصب برچسب به لباس ها آن ها را راهنمایی کنند.

برخی ملاحظات خاص در ارتباط با دانش آموزان کم بینا

- دانش آموزان کم بینا را در ردیف وسط کلاس بنشانید.
- به دانش آموزان اجازه دهید تا برای بهتر دیدن، جای خود را تغییر دهند .
- از تابش مستقیم نور به چشم، کتاب و کاغذ دانش آموز جلوگیری کنید .
- صندلی دانش آموز را نزدیک به تخته کلاس قرار دهید .
- برای نوشتن از گچ سفید استفاده کنید .
- به دانش آموزان اجازه دهید تا مطالب خواندنی را به نزدیک صورت ببرند .
- برای خواندن و نوشتن افراد کم بینا وقت اضافی در نظر بگیرید .
- برای نوشتن دانش آموزان کم بینا از برگه هایی استفاده کنید که فاصله سطرهای آن زیاد و دارای خطوط پهن باشند.
- در آموزش دانش آموز کم بینا از کتاب هایی با چاپ درشت و در صورت لزوم ، از خط بریل استفاده کنید.

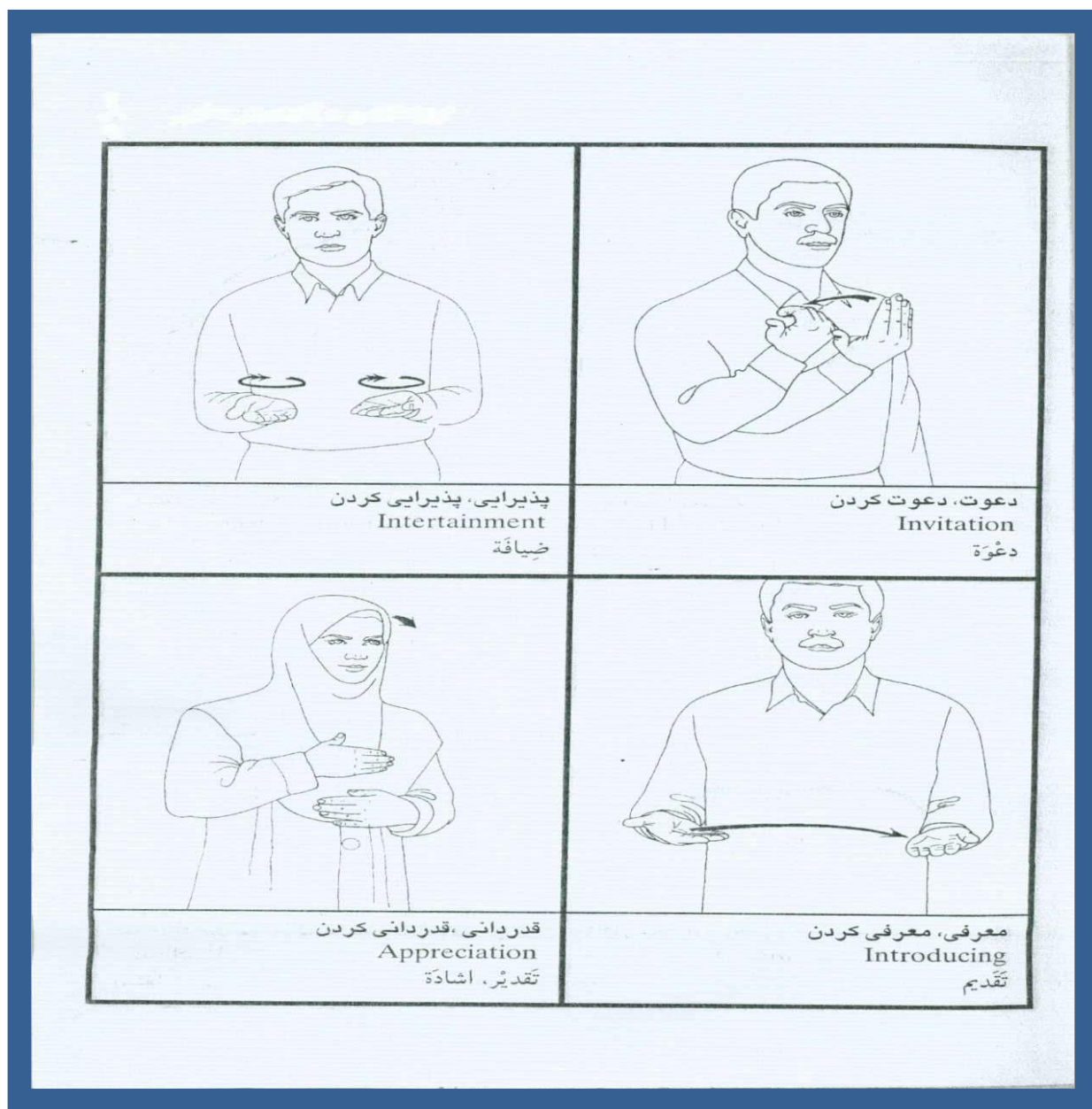
تعریف دانش آموزان آسیب دیده شنوایی (ناشنوا – کم شنوا)

ناشنوا کسی است که ناتوانی شنوایی او (با استفاده از سمعک یا بدون آن) ، مانع از پردازش موفقیت آمیز اطلاعات زبانی از طریق شنوایی می شود. شخص ناشنوا اغلب به عنوان فردی در نظر گرفته می شود که نمی تواند صداها را بشنود. همچنین این فرد نمی تواند گفتار دیگران را درک کند. برای این افراد نخستین ابزار برای رشد زبان و ارتباط ، مسیر بینایی است .

کم شنوا فردی است که معمولاً با استفاده از سمعک ، به اندازه ای از شنوایی برخوردار می شود که بتواند اطلاعات زبانی را از طریق شنوایی پردازش کند .

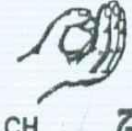

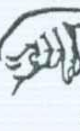

ملاحظات خاص آموزشی در فرآیند یاددهی-یادگیری دانش آموزان آسیب دیده شنوایی :

از روش های آموزشی ناشنوایان می توان روش شفاهی (استفاده از باقی مانده شنوایی و یا لبخوانی) ، روش اشاره (استفاده از علائم و یا هجی کردن با انگشتان) و روش کلی را نام برد . مهم ترین نکته در آموزش ناشنوایان این است که ببینیم ، کودک در کدام یک از روش ها ، موفقیت بیشتری کسب می کند . در حال حاضر برای آموزش دانش آموزانی که نقص شنوایی دارند، روش ارتباطی کلی که از روش شفاهی و روش اشاره ترکیب شده است ، بیشتر توصیه می شود.

الفبای دستی فارسی ناشنوایان

Farsi Hand Alphabet For The Deaf

 A	 O	 E	 A	 A	 T
 CH	 J	 S	 T	 P	 B
 Z	 R	 Z	 D	 KH	 H
 T	 Z	 S	 SH	 S	 J
 K	 GH	 F	 GH	 G	 Z
 H	 V	 N	 M	 L	 J
					 Y

در انتخاب هریک از این روش ها باید به تناسب آن به پیشرفت دانش آموز توجه شود. در ادامه به برخی از راهکارهای آموزشی که باید در آموزش به دانش آموزان آسیب دیده شنوایی مورد توجه قرار گیرد ، اشاره می شود .

- اگر با دانش آموز دارای آسیب شنیداری در ارتباط هستید ، قبل از صحبت کردن، توجه او را از طریق لمس شانه یا بازو به سمت خود جلب کنید تا متوجه شود که قصد دارید با او صحبت کنید .
- با حرکت دست و صورت ، چهره و سایر شکل های زبان بدنی، به انتقال پیام وی کمک کنید .
- در صورت ضرورت ، جهت برقراری ارتباط از شیوه ی نوشتاری استفاده کنید .
- اجازه دهید دانش آموز آزادانه در کلاس حرکت کند و به منبع صدا نزدیک شود .
- به هنگام نوشتن روی تخته ، پشت به کودک ناشنوا ، صحبت نکنید .
- ضمن هماهنگی با مدیریت آموزشگاه برای افراد ناشنوا، سیستم های هشداردهنده ی دیداری ساده مانند لامپ رنگی به جای صدای زنگ به کار ببرید .
- از صداهای محیطی جلوگیری کنید .
- یادداشت برداری برای دانش آموزان با آسیب شنیداری کار مشکلی است . این دانش آموزان نمی توانند همزمان لب خوانی و یادداشت برداری کنند . لذا بهتر است در این امر به او کمک کنید و یا از همکلاسی های شنوای او بخواهید مطالبش را جهت یادداشت برداری در اختیار او بگذارد .
- فقط موضوعی را که در مورد آن بحث می کنید، بر روی تخته بنویسید .
- از صندلی های چرخان برای دانش آموزان استفاده کنید تا به راحتی ، رو به روی گوینده قرار بگیرند .
- از حرکت کردن در کلاس خودداری کنید و همواره از حرکات چهره استفاده کنید .
- اطلاعات دروس را تا حد امکان در ساختاری عینی و مبتنی بر حس بینایی به او بدهید . (استفاده از اورهد - تخته هوشمند)
- دستورالعمل های کاری را برای آن ها کوتاه کنید .
- در هنگام بحث گروهی، کلاس را به صورت « u » شکل در آورید تا دانش آموز چهره سایر دانش آموزان را ببینند . هم چنین چکیده ای از نظرات دانش آموزان را روی تابلو بنویسید .

- تا حد امکان در فعالیت های گروهی، دانش آموزان ناشنوا را با افراد شنوا در یک گروه قرار بدهید .
- در صورتی که دانش آموزی از سمعک استفاده می کند ، به سایر دانش آموزان توضیح دهید همانطور که برخی افراد برای بهتر دیدن از عینک استفاده می کنند ، برخی دانش آموزان نیز برای بهتر شنیدن از سمعک استفاده می کنند .
- تا آنجا که امکان دارد از تمامی نشانه ها برای بصری کردن آنچه درباره آن صحبت می کنید، بهره بگیرید . مانند اشاره کردن به آن ها ، ترسیمات، تصاویر، نوشتن کلمات کلیدی روی تخته سیاه ، اشیای دست ساز ، تلویزیون ، رایانه و ...
- معنی کلمات جدید درس را حتما بالای کلمات بنویسید .
- تاریخ امتحان ، تغییر در برنامه های کلاسی و اطلاعات مربوط به وقایع خاص را به صورت کتبی به دانش آموز بدهید .
- اطمینان حاصل کنید که دانش آموز از وسیله کمک شنیداری مناسب استفاده کند و از روشن و سالم بودن باطری های آن مطمئن شوید.

برخی نکات در برقراری ارتباط با دانش آموزان آسیب دیده شنوایی

- گوینده می بایست همیشه طوری قرار بگیرد که صورت او در روشنایی باشد .
- دانش آموز ناشنوا را حتما رو به روی خود بنشانید تا صورت شما را به خوبی ببیند .
- گوینده به طور طبیعی و روشن و بدون اغراق در طرز تلفظ کلمات صحبت کند .
- سرعت صحبت گوینده باید کمتر از زمانی باشد که با افراد شنوا صحبت می کند .
- در هنگام صحبت کردن نباید سرخود را به اطراف و بالا و پایین حرکت دهد .
- به هنگام صحبت از کشیدن سیگار، جویدن آدامس و خوردن خوراکی های دیگر اجتناب شود .
- گوینده و دانش آموز سخت شنوا یا ناشنوا می بایست در فاصله مناسبی از هم قرار داشته باشند، حداکثر فاصله در شرایط عادی ۳ متر است .
- گوینده به هنگام صحبت نباید اجزاء جمله را تکرار کند بلکه در صورت لزوم کل جمله بعد از مکث کوتاهی باید تکرار شود .
- تکرار جمله حداکثر تا ۳ بار جایز است چرا که بیشتر از آن باعث ناراحتی و خستگی بیننده می شود .
- به هنگام صحبت باید تا حد امکان از جملات کوتاه و ساده استفاده شود .
- باید توجه داشت که گفتار کتابی و شفاهی با هم متفاوت اند . بهتر است برای تلفظ صحیح و بیان روشن ابتدا از تلفظ صحیح صداها و حروف آغاز نموده و به تدریج به صورت گفتار شفاهی صورت گیرد .
- خیابان ← گفتار کتابی . خیابون ← گفتار شفاهی

تعریف دانش آموزان با معلولیت جسمی - حرکتی (با آسیب دیدگی خفیف - با آسیب دیدگی شدید)

معلول جسمی - حرکتی (با آسیب دیدگی خفیف) فردی است که با وجود آسیب دیدگی خفیف در اندام های فوقانی ، تحتانی و یا هر دو ، قادر به انجام امور شخصی خود است . اما برای بهره مندی از امکانات آموزشی ، نیاز به استفاده از تسهیلات ، ابزار و تجهیزات ویژه با نظر نیروی توان بخشی دارد .

معلول جسمی - حرکتی (با آسیب دیدگی شدید) فردی است که به علت آسیب دیدگی شدید در اندام های فوقانی، تحتانی و یا هر دو ، قادر به انجام امور شخصی خود نیست و با ایجاد تسهیلات ، انطباق و تعدیل روش های آموزشی و پرورشی ، ابزارها و تجهیزات ویژه، می تواند از خدمات آموزشی و پرورشی بهره گیری نماید .

ملاحظات خاص آموزشی در فرآیند یاددهی - یادگیری دانش آموزان جسمی - حرکتی :

باید دقت شود که دانش آموز چند معلولیتی به هنگام انجام فعالیت در کلاس درس، در وضعیت مناسبی قرار گیرد تا از هجوم رفلکس های مزاحم مختلف که تحت شرایط نامناسب اتفاق می افتد ، تا حد امکان جلوگیری به عمل آید . به دلیل اهمیت موضوع، ذیلاً به وضعیت های مهم اشاره شده است :

- در وضعیت نشسته روی صندلی ، وجود ۳ زاویه ۹۰ درجه در مناطق بدن ضروری است . این مناطق عبارت اند از ناحیه لگن ، زانوها و مچ پاها . بنابراین در مورد این دانش آموزان چه در مواقع استفاده از ویلچر و چه در مواقعی که از صندلی معمولی استفاده می کنند باید به رعایت آن تا سطح امکان و با توجه به توصیه کاردرمانگر توجه شود . بنابراین استفاده از زیر پای و ... از ایجاد بسیاری از مشکلات جلوگیری خواهد نمود .

- در صورت استفاده دانش آموز از دارو ، توجه به زمان مصرف آن مورد تاکید می باشد.

- از بروز صداهای ناگهانی مانند بسته شدن ناگهانی در و یا کوبیدن بر روی میز و ... جداً پرهیز گردد زیرا سبب تشدید وضعیت های نادرست دانش آموز خواهد شد .

- توجه به جهت تابش نور در کلاس درس، برای این دانش آموزان از جمله موارد حائز اهمیت است . تابیدن نور از مقابل به چشمان آن ها ، از شرایط مشکل ساز خواهد بود که می تواند بر کارایی آن ها تاثیر گذارد و نیز سبب تشدید وضعیت های نادرست در آن ها شود .

- میزان سبکی و سنگینی وسایل، به سفتی عضلات و یا میزان حرکات اضافه دانش آموز بستگی دارد که بهتر است در صورت امکان با متخصص مربوطه مشورت شود. (با مشاوره نیروی توان بخشی)
- برای تخفیف حرکت های اضافی دانش آموزان می توانید از وزنه های مناسب (Weight cuff) استفاده کنید .

- معلولیت در دانش آموز نباید سبب محرومیت وی از انجام یک فعالیت و یا ادامه کار باشد باید شرایط به گونه ای مهیا و محیط به نحوی تطبیق یابد تا دانش آموز دچار ناتوانی جسمی نیز بتواند در حد امکان از آموزش بهره مند گردد .
- برای این که فعالیت ها موثر واقع گردد همه کارهایی را که دانش آموز بایستی یاد بگیرد همراه با او انجام دهید تا موجب درک بیشتر او گردد. سپس از او بخواهید که فعالیت را در حد توانایی خود به شکل مستقل انجام دهد .
- قبل از انجام فعالیت های عملی از تجربیات و توانمندی دانش آموزان در آن زمینه ارزیابی به عمل آورید تا در صورت عدم توانایی وی ، شرایط لازم را برای دست ورزی های اولیه با انواع ابزارهای ساده فنی ایجاد نمایید.
- از حداکثر توانایی دانش آموزان در انجام کارهای عملی استفاده کنید .
- به گونه ای برنامه ریزی کنید تا تمامی دانش آموزان در همه فعالیت ها متناسب با توانایی هایشان شرکت داده شوند .
- در صورتی که دانش آموز به تنهایی قادر به انجام کاری نیست فعالیت را برای وی به شکل مشارکتی هماهنگ کنید و مسئولیت هایی را در حد توان برای وی در نظر بگیرید .
- تعداد فعالیت هایی را که دانش آموزان باید انجام دهند محدودتر کنید و یا کارهای ساده تری را برای آن ها انتخاب کنید .
- تا حد امکان « سطح زیر کار » را ثابت نگه دارید تا ثبات بیشتری در حین انجام فعالیت برای دانش آموز ایجاد شود .

- در صورت امکان از میزی استفاده شود که اطراف آن لبه داشته باشد تا از سر خوردن اشیاء روی میز جلوگیری کند .
- در انجام گام به گام فعالیت های عملی توسط دانش آموز ، نظارت مستمر داشته باشید .
- در صورت امکان محیط آموزشی را با نیازهای دانش آموز تغییر و انطباق دهید . برای مثال محل قرار گرفتن کیس با توجه به میزان و چگونگی محدودیت هر دانش آموز باید مورد توجه قرار گیرد تا وی بتواند در روشن کردن رایانه به طور مستقل عمل کند و دچار مشکل نشود .
- در فعالیت هایی که استفاده از قلم و مداد در آن ها ضروری است ، گاهی ضخیم تر کردن مداد در انجام فعالیت به دانش آموز کمک می کند که در این صورت توصیه می شود دور تا دور قلم را با ابر یا هر وسیله دیگری بپوشانید به گونه ای که دست دانش آموز روی آن نلغزد .
- در تمرین هایی که دانش آموز باید مطلبی را بنویسد ولی توانایی انجام آن را ندارد ، از او بخواهید مطلب را به شکل شفاهی بیان کند .
- والدین را در امر آموزش مشارکت دهید .
- زمان کافی برای انجام فعالیت ها و ارزشیابی از دانش آموزان در نظر بگیرید .
- از دانش آموزان بخواهید جواب پرسش های کتاب را در دفتر جداگانه ای بنویسند .
- به هنگام انجام کارهای نشسته ، باید فضای مناسبی برای قرار گرفتن پاها به ویژه درمورد دانش آموزانی که روی ویلچر نشسته اند ، وجود داشته باشد .
- برای دانش آموزان از وسایل کمک آموزشی نسبتاً بزرگ استفاده کنید . مانند گونیا ، نقاله و پرگارهای بزرگ
- برگه هایی که برای نوشتن دانش آموزان در نظر می گیرید باید خطوط پهن داشته باشند و فاصله سطرها ، بیشتر از معمول باشد .
- برای دانش آموزانی که در استفاده از دست ها محدودیت دارند نایلونی را روی میز پهن کنید و بخواهید مطالب نوشتنی را با ماژیک بر روی نایلون بنویسند و یا از کاغذهای پرس شده با خطوط فاصله دار استفاده کنید .
- دانش آموزان جسمی - حرکتی به دلیل محدودیت در تجارب حسی - ادراکی و تعاملات اجتماعی ، از تجربیات بسیار اندکی برخوردارند . بنابراین بایستی در تفهیم موضوعات درسی بیش تر از شیوه های مجسم و عینی استفاده کنید . به عنوان نمونه

به منظور تفهیم مساله های ریاضی خصوصا با موضوع خرید و فروش و شمارش پول ، مساله را به صورت عینی برای دانش آموزان نمایش دهید .

- برای دانش آموزانی که در استفاده از دست ها محدودیت دارند ولی دارای تکلم می باشند ، می توانید فعالیت های نوشتاری را به صورت شفاهی بخواهید . به عنوان نمونه برای درس املاء ، دانش آموز ، حروف واژه ها را به شما بگوید و یا حروف را از روی کارت الفبا به شما نشان دهد . در صورتی که دانش آموز در استفاده از زبان و دست هردو محدودیت داشته باشد می توانید با تکان دادن سر یا باز و بسته کردن پلک با وی ارتباط برقرار کنید .

- ارزشیابی از دانش آموزان متناسب با ویژگی های آن ها انجام پذیرد . به عنوان نمونه سوالات آن ها به صورت چندگزینه ای ، پاسخ کوتاه ، صحیح و غلط و ... تهیه شود .

- تکالیفی که برای دانش آموزان در نظر گرفته می شود ، به دلیل ضعف عضلانی و جسمانی آن ها، بایستی کم و پرمحتوا باشد .